

درآمدی بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران

مؤلفین:

رضا احمدی

علی صالح‌نیا

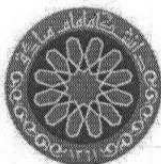
حسن شهباز

ویراستار علمی:

دکتر اصغر افتخاری

استاد جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

به همت هسته دانشجویی مطالعات اسلامی - ایرانی امنیت

انتشارات
دانشگاه امام صادق علیه السلام

عنوان: درآمدی بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران

مؤلفان: رضا احمدی، علی صالح‌نیا، حسن شهپاز

ویراستار علمی: دکتر اصغر افتخاری

ناشر: دانشگاه امام صادق علیه‌السلام

صفحه‌آرا و ویراستار: رضا عبداللهی بجندی

صفحه‌آرا و ویراستار: محمد روشنی

همایه: و ناظر نسخه‌پردازی و چاپ: رضا دیبا

اپ و صحافی: چاپ سپیدان

چاپ اول: ۱۳۹۹

قیمت: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

شمسگان ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۴-۸۰۰-۵

گاه مرکزی: تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان دانشگاه، مجتمع پارسا، همکف، واحد ۲

تلفن: ۶۶۹۰۲۱۲

فروشگاه کتاب صادق: تهران: بزرگراه شهید چمران، مدیریت: ضلع شمالی دانشگاه

صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵ • کد پستی: ۹۴۳۶۸۱ • تلفن: ۸۸۲۷۰۱۴۲

E-mail: nub@su.ia.ac.ir • www.ketabesadiq.ir • فروشگاه اینترنتی:

سرشناسه: احمدی، رضا، ۱۳۷۴-

عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران

رضا احمدی، علی صالح‌نیا، حسن شهپاز؛ ویراستار علمی اصغر افتخاری.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۴-۸۰۰-۵

شناسه افزوده: امنیت داخلی — ایران

شناسه افزوده: امنیت ملی — ایران

شناسه افزوده: صالح‌نیا، علی، ۱۳۷۵-

شناسه افزوده: شهپاز، حسن، ۱۳۷۵-

شناسه افزوده: افتخاری، اصغر، ۱۳۴۷-، ویراستار علمی

شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)

رده بندی کنگره: HV ۸۲۳۲/۵۶

رده بندی دیویی: ۳۶۳/۲۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۱۳۵۳۹

تمام حقوق محفوظ است، هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ،

فتوگرافی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی‌باشد.

این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست مطالب

۱۱	 سخن‌آش
۱۳	 پی‌گفتار
۱۵	 فصل اول مفه‌م‌شناسی
۱۶	 مقدمه
۱۶	 ۱-۱. مفهوم امنیت
۱۹	 ۱-۲. مفهوم امنیت ملی
۲۶	 ۱-۳. مفهوم امنیت داخلی
۲۷	 الف. در گفتمان سلبی
۲۸	 ب. در گفتمان ایجابی
۲۸	 ۱-۴. مرجع امنیت
۲۹	 الف. انسان
۲۹	 ب. حکومت
۳۰	 ج. ارزش‌ها
۳۰	 د. محیط زیست (طبیعت)
۳۰	 هـ. زنان
۳۱	 ۱-۵. مرجع امنیت در جمهوری اسلامی ایران
۳۱	 الف. مکتب
۳۲	 ب. نظام اسلامی
۳۲	 ج. جامعه

۳۳	۱-۶. تهدیدات امنیت داخلی
۳۳	الف. تهدیدشناسی در مکتب کپنهاگ
۳۴	ب. مکتب مطالعات امنیتی جهان سوم
۳۵	ج. مکتب سازه‌نگاری
۳۷	د. مکتب انتقادی
۳۸	جمع‌بندی فصل
۴۱	فصل دوم. نهادهای مؤثر در تأمین امنیت داخلی
۴۲	مقدمه
۴۲	۱-۳. مبانی نظری
۴۳	الف. نه امنشناسی
۴۳	ب. تأمین امنیت
۴۶	ج. موضوعات امنیتی
۴۷	۲-۲. نهادهای تأمین‌کننده امنیت داخلی در جمهوری اسلامی ایران
۴۷	الف. نهادهای سیاست‌گذار
۵۷	ب. نهادهای اجرایی
۶۸	ج. نهادهای قضایی
۷۰	جمع‌بندی فصل
۷۳	فصل سوم. احزاب و گروه‌های اپوزیسیون جمهوری اسلامی ایران
۷۴	مقدمه
۷۴	۱-۳. مبانی نظری
۷۶	۲-۳. اقسام اپوزیسیون
۷۷	الف. تقسیم‌بندی اپوزیسیون با توجه به هدف آن
۷۷	ب. تقسیم‌بندی اپوزیسیون با توجه به معیار «قانون مسلط»
۷۸	ج. تقسیم‌بندی اپوزیسیون با معیار «نظام سیاسی حاکم»
۸۴	۳-۳. راهبردها و سیاست‌های اصلی اپوزیسیون برانداز جمهوری اسلامی ایران
۸۶	جمع‌بندی فصل

فصل چهارم. آسیب‌های اجتماعی و امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران. ۸۹

مقدمه ۹۰

۴-۱. مبانی نظری ۹۰

الف. شناخت مفهومی ۹۱

ب. آسیب اجتماعی و امنیت ۹۲

ج. «وجود» و «ظهور» آسیب اجتماعی ۹۴

د. شبکه علل آسیب‌های اجتماعی ۹۵

۴-۲. زمینه‌های شکل‌گیری آسیب اجتماعی ۹۵

الف. کاهش نظارت و کنترل اجتماعی ۹۶

ب. نوسانات شدید اقتصادی ۹۶

ج. خرابی‌های ساختاری و عدم وجود جایگزین مناسب ۹۷

د. عدم پایداری به آیین‌های دینی ۹۷

هـ. تضعیف کار خانوادگی ۹۸

و. هم‌نشینی با افراد منحرف ۹۹

ز. حاشیه‌نشینی و طرد از اجتماع ۱۰۰

ح. فقر و مشکلات معیشتی ۱۰۱

۴-۳. گونه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی در ایران ۱۰۲

نوع اول. آسیب‌های اجتماعی سوژه‌محور ۱۰۳

نوع دوم. آسیب‌های اجتماعی روند‌محور ۱۰۷

جمع‌بندی فصل ۱۱۲

فصل پنجم. تنوع قومی و امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران ۱۱۳

مقدمه ۱۱۴

۵-۱. مبانی نظری ۱۱۴

الف. تعریف قومیت ۱۱۴

ب. نظریه‌های قومیت ۱۱۶

ج. منازعات قومی ۱۱۷

د. عوامل شتاب‌زا منازعات قومی ۱۱۹

- ۲-۵. تنوع قومی در جمهوری اسلامی ایران..... ۱۲۳
- الف. درون‌زا بودن..... ۱۲۴
- ب. تداوم قومی در آن‌سوی مرزها..... ۱۲۵
- ج. هم‌افزایی هویت ملی و قویت قومی..... ۱۲۵
- د. عدم وجود یک قوم غالب..... ۱۲۶
- هـ. عدم طرد اجتماعی..... ۱۲۷
- و. هم‌تیدگی اقوام..... ۱۲۷
- ز. وحدت بخشی دینی..... ۱۲۸
- ح. تنوع قومی - مذهبی..... ۱۲۸
- ط. تنوع نژادی در میان اقوام ایرانی..... ۱۳۱
- ۳-۵. سیاست در قوس: تجارب جهانی و ایرانی..... ۱۳۲
- ۴-۵. اصول مدیریت امنیت اقوام در جمهوری اسلامی ایران..... ۱۳۶
- اصل (۱). فرصت بودن تنوع ملی در کشور..... ۱۳۶
- اصل (۲). عدم تبعیض میان اقوام گوناگون و لزوم مشارکت آنها در تعیین سرنوشت کشور..... ۱۳۸
- اصل (۳). محترم شمردن اقوام مختلف و عدم تسری فعالیت‌های خرابکارانه به همه افراد گروه‌های قومی مختلف..... ۱۳۹
- ۵-۵. سیاست‌ها و برنامه‌های جمهوری اسلامی ایران در قبال اقوام ایرانی..... ۱۳۹
- الف. حوزه فرهنگی - اجتماعی..... ۱۴۰
- ب. حوزه اقتصادی..... ۱۴۱
- ج. حوزه دین و مذهب..... ۱۴۲
- د. حوزه سیاسی..... ۱۴۴
- هـ. حوزه امنیتی..... ۱۴۵
- جمع‌بندی فصل..... ۱۴۶
- نتیجه‌گیری..... ۱۴۹
- فهرست منابع و مآخذ..... ۱۵۳
- نمایه..... ۱۷۳

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
 وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
 (قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

رسالت و مأموریت دانشگاه، امام صادق (علیه السلام) «تولید علوم انسانی اسلامی» و «تربیت نیروی درجه یک برای نظام» که در راهبردهای ابلاغی مقام معظم رهبری مدظله تعیین شده است. اثرپذیری علوم انسانی از مبانی معرفتی و نقش معارف اسلامی در تحول علوم انسانی، دانشگاه را بر آن داشت که به طایفه‌ای نو و بازمهندسی نظام آموزشی و پژوهشی جهت پاسخگویی به نیازهای نه‌پهور انقلاب، نظام اسلامی، و تربیت اسلامی به عنوان يك اصل محوری برای تحقق مأموریت خویش بپردازد و بر این باور است که علم توأم با تزکیه نفس می‌تواند هویت جامعه را سائر در مسیر تعالی و رشد قرار دهد.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل‌ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهرمتدی از نتایج آن‌هاست. ازاین منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی

به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان گذاران و دانش آموختگان این نهاد است که امید می رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

ناونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع دکترا، با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سوابق فارک دی آن ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش ها در قالب نشریات علمی و... تقدیم علاقه مندان می گردد. هدف از این اقدام - ضمن معرفی تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند در کاستی ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه مند به علمی این طریق فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق (علیه السلام) را در گستره بین المللی به همراه خواهد داشت (ان شاء الله).

بسم الله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه